SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1703

av Malin Larsson m.fl. (S)

Kooperationens roll i svenskt utvecklingssamarbete

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom utvecklingssamarbetet bör stärka förutsättningarna för kooperativa organisationer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt utvecklingssamarbete i ökad utsträckning bör stärka småskaliga livsmedelsproducenters organisering, marknadstillträde och möjligheter att utveckla hållbara och motståndskraftiga livsmedelssystem och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lokalt ägarskap och långsiktiga samarbeten med lokala civilsamhällesorganisationer och kooperativ bör vara en central del av Sveriges utvecklingssamarbete och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Världen präglas av växande osäkerhet. Hunger, konflikter, klimatförändringar och ekonomiska kriser slår hårdast mot människor som redan lever i fattigdom och utsatthet. Det ställer höga krav på utvecklingssamarbetet. Akut hjälp är avgörande när krisen

inträffar, men biståndet måste också stärka människors egen möjlighet att försörja sig, organisera sig och stå bättre rustade inför nästa kris. Där har kooperationen en särskild roll.

Kooperativ bygger på en enkel men kraftfull idé: människor går samman för att lösa gemensamma ekonomiska och sociala behov och äger och styr verksamheten demokratiskt. För småskaliga jordbrukare kan organisering bland annat skapa bättre förutsättningar att gemensamt utveckla produktion och nå marknader. Den svenska kooperativa biståndsorganisationen We Effects erfarenheter visar hur organisering kan kombineras med sparande, finansiering, marknadstillträde och rättighetsarbete.

Kooperativ kan stärka småskaliga bönders förhandlingsmöjligheter och ge tillgång till bland annat rådgivning, kapital, tekniskt stöd, lager och vidareförädling. Ett starkare fokus behöver läggas på småskaliga bönder, särskilt kvinnor, samt klimatanpassning och agroekologiska metoder. Men kooperationens betydelse handlar om mer än matproduktion. Det handlar om vem som äger utvecklingen.

Ett bistånd som bygger fungerande institutioner och marknader behöver också ge människor möjlighet att själva bli ekonomiska aktörer. När människor organiserar sig demokratiskt kan de gemensamt bygga företag, stärka sin förhandlingsposition och skapa strukturer som finns kvar även efter att en enskild biståndsinsats har avslutats.

Starka lokala organisationer är även viktiga för resultat, integrerade insatser där bland annat finansiering, organisering, marknad och rättigheter kombineras ger större effekt, och strukturella förändringar kräver långsiktighet.

Rätten till mat börjar med möjligheten att producera mat

Mat är samtidigt en av vår tids stora utvecklings- och säkerhetsfrågor. För människor som lever av småskaligt jordbruk är tillgång till marknader, kapital, kunskap och fungerande organisationer avgörande för möjligheten att försörja familjen.

Svenskt utvecklingssamarbete bör därför lägga större vikt vid att stärka hållbara lokala livsmedelssystem och småskaliga producenters möjligheter att organisera sig.

Här erbjuder kooperationen en konkret modell. Producenter som agerar var för sig har ofta en svag position. Genom gemensam organisering kan förutsättningarna förbättras för att utveckla produktionen, nå marknader och bygga ekonomisk motståndskraft.

Det är också en fråga om jämställdhet. Kvinnor spelar en central roll i livsmedelsproduktionen i många av de samhällen där svenskt bistånd verkar, samtidigt som de kan möta hinder när det gäller exempelvis tillgång till mark, finansiering och

inflytande. Kooperativ och andra demokratiskt styrda medlemsorganisationer kan vara arenor där ekonomisk egenmakt kombineras med organisering och möjlighet till inflytande.

Lokalt ägarskap måste vara mer än en princip

Svenskt bistånd bör utgå från människor som lever i fattigdom och utsatthet och stärka deras möjlighet att själva forma sin framtid. Det kräver långsiktiga samarbeten med lokala aktörer.

Kooperativa organisationer och andra demokratiskt uppbyggda medlemsorganisationer har här en särskild potential. Till skillnad från insatser där människor främst blir mottagare av stöd bygger medlemsorganisationen på människors egen organisering och medbestämmande.

Sverige bör därför tydligare erkänna kooperativa organisationer som utvecklingsaktörer och använda den kunskap som finns inom svensk och internationell kooperation när utvecklingssamarbetet utformas.

Svensk erfarenhet kan bidra internationellt

Sverige har själv en lång erfarenhet av kooperativt företagande. Kooperationen har haft stor betydelse inom bland annat jordbruk, livsmedel, boende, försäkring och konsumentverksamhet.

Den erfarenheten ger Sverige goda förutsättningar att bidra internationellt. Det betyder inte att svenska modeller ska exporteras. Utveckling måste ägas lokalt och formas utifrån de ekonomiska, sociala och politiska förutsättningarna i varje land.

Människor som organiserar sig tillsammans kan bygga ekonomisk styrka samtidigt som makt och ägande fördelas demokratiskt. Lokalt ägarskap och långsiktiga samarbeten med lokala civilsamhällesorganisationer och kooperativ bör därför vara en central del av Sveriges utvecklingssamarbete.

I en tid när utvecklingssamarbetet behöver åstadkomma långsiktiga resultat bör Sverige därför stärka kooperationens och andra demokratiska medlemsorganisationers roll i biståndet.

Målet bör vara tydligt: utvecklingssamarbetet ska inte bara lindra fattigdom för stunden. Det ska bidra till att människor får makt, resurser och organisationer som gör att de själva kan bygga sin framtid.

Malin Larsson (S)

Kalle Olsson (S) *Karin Sundin (S)*

Johan Andersson (S) *Peter Söderström (S)*

Per-Arne Håkansson (S) *Peter Hedberg (S)*